

Tarihi eser kaçakçılığında patlama... 4 ayda 570 parça ile 6 bin sikke yakalandı

1 trilyonluk tarih vurgunu

Soner GÜREL-Tolga ŞARDAN
ANKARA

YILIN ilk 4 ayında, piyasa değeri yaklaşık bir trilyon lira olan tarihi eser ele geçirildi ve olaylarla ilgili görülen 85 sanık adli makamlara teslim edildi. Emniyet yetkilileri, geçtiğimiz yıllara oranla bu yıl eser kaçakçılığında patlama olduğunu söylediler. Yetkililer, "Aldığımız önlemler sonrasında, ilk 4 ayda yurt dışına kaçırılmak istenen 570 parça eser ile 5 bin 750 adet sikke ele geçirildi" dediler.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve İstihbarat Daire Başkanlığı yetkilileri, günümüzde, yasadışı yollardan en çok paranın, en risksiz bir şekilde tarihi eser kaçakçılığı yapılarak kazanıldığını belirttiler ve bu suçlarda geçtiğimiz yıllara oranla artış gözlemlendiğini bildirdiler. 1990 yılın-

Devamı 14. sayfada

● Yılın ilk 4 ayında yakalanan tarihi eserlerin piyasa değerinin 1 trilyon lira dolayında olduğu açıklandı. Olaylarla ilgili olarak 85 sanık yakalanarak adli makamlara teslim edildi. Yetkililer, Türkiye'den kaçırılan bütün eserlerin önce Münih'e götürüldüğünü ve buradaki ünlü kaçakçı Edip Telli aracılığı ile piyasaya sürüldüğünü söylediler

Baştarafı 3. sayfada

da 127 olaya rastlandığını ve 290 sanığın adli makamlara teslim edildiğini belirten yetkililer, aynı yıl içinde yurt dışına kaçırılmak istenen bin 456 parça eser ile 26 bin 500 sikkeye de el konularak Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne verildiğini söylediler.

1991 yılının Nisan ayı ortalarına kadar da 40 tarihi eser kaçakçılığı olayına el konulduğunu anlatan Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve İstihbarat Dairesi yetkilileri bu olaylar sırasında 85 sanığın yakalandığını söylediler. 570 parça eser ile 5 bin 750 sikke de yurt dışına kaçırılmak istenirken yakalandı ve ilgili kuruluşa teslim edildi.

Yetkililerden alınan bilgiye göre, Türkiye'den kaçırılan tarihi eserlerin ilk durağı Almanya'nın Münih kenti. Özellikle Antalya, Manisa, Uşak ve Muğla'daki öğren yerlerinden çıkarılan tarihi eserler İstanbul'a getiriliyor ve burada yurt dışına çıkarılmak için ilk adımlar atılıyor. Eseri topraktan çıkararak ilk el, daha sonra Kapalıçarşı'ya gelerek onu dükkân sahiplerine satıyor. Daha sonra sanıklar tarihi eserleri ya havayolu ile ya da Kapıkule'den karayolu ile önce Münih'te galerisi bulunan ve koleksiyon sahiplerince de tanınan **Edip Telli**'ye ulaştırıyorlar.

Kaçakçılık ve İstihbarat Dairesi yetkilileri, **Telli**'nin uzunca bir süre Interpol aracılığıyla kırmızı bültenle arandığını belirttiler. **Telli**, arandığının farkına varınca Türk vatandaşlığından çıktı ve eşinin de Alman olması nedeniyle kısa bir süre içinde Alman vatandaşlığına kabul edildi.

Emniyet yetkilileri, Türkiye'den kaçırılan bütün tarihi eserlerin **Edip Telli**'de toplandığını bildirdiler. **Telli**'de toplanan bu eserler koleksiyon sahiplerine satılmak üzere ikinci sacayağı olan Londra'ya ulaştırılıyor. Burada **Edip Telli**'nin kardeşi **Nevzat Telli** söz sahibi. Nev-

zat **Telli** kardeşinin Münih'ten gönderdiği eserleri çok yüksek fiyatlarla ya ABD'ye ya da Avrupa ülkelerindeki müzeler ile tarihi eser koleksiyoncularına satıyor.

Emniyet yetkilileri, bugün Muğla, Antalya, Manisa ve Uşak'taki öğren yerlerinin hemen hepsinden çok kolayca çıkarılan sikkelerin ve diğer parçaların yurt dışında milyonlarca dolar üzerinden alıcı bulduğunu belirtiyorlar.

Yurt dışına kaçırılırken tesadüf sonucu Atatürk Havalimanı'nda ele geçirilen "**Demeter Heykeli**"nin fiyatının ise 1,5 milyon dolar olduğu bildirildi. **Demeter Heykeli**, çocuk oyuncağı kalıbı olarak yurt dışına kaçırılmak istenirken, bir gümrük görevlisinin dikkati sonucu kurtarılmıştı.

İstanbul'da bir posta görevlisinin hemen hiç dikkati çekmeyen kaçakçılık yolu da tesadüf sonucu ortaya çıkarıldı. Bu görevli, Anadolu'dan kendisine ulaştırılan eserleri paketledikten sonra içinde mermer satranç takımı olduğunu belirten bir damga vurup Almanya'da **Edip Telli**'ye ve diğer alıcılara ulaştırıyordu. Gönderdiği paketlerden sonuncusunun Almanya'da alıcısı çıkmayınca tekrar İstanbul Posta Servisi'ne gönderildi. Paket açılıp içinde tarihi eser bulunduğu görülünce İstanbul Emniyet Müdürlüğü Mali Şube ekiplerinin kısa bir soruşturması sonrasında sanık yakalandı ve savcılığa teslim edildi.

Kaçakçılık ve İstihbarat Daire Başkanlığı yetkilileri, tarihi eser kaçakçılığını önlemek için hem bunda mücadele için görev alan personelin, hem de vatandaşların eğitiminin zorunlu olduğunu belirtiyorlar.

Bu alanda görev alan emniyet mensupları Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne gönderilerek kendilerine tarihi eserler hakkında bilgiler verilirken, kaçakçılık yolları da bu eğitim çalışmaları sırasında kendilerine aktarılıyor.

Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü yetkilileri, tarihi eser kaçakçılığının önlenmesi için vatandaş eğitiminin de zorunlu olduğunu belirtiyorlar.

Kaçakçılığın önlenmesindeki diğer bir yol ise eserlerin gerçek fiyatları verilerek Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nce vatandaşlardan toplanması. 1991 yılında, 5 milyar liraya yakın bir para ödenerek, ellerinde eser bulunduran vatandaşlardan bu parçalar satın alındı. Bu miktarın çok az olduğunu belirten yetkililer, çeşitli fonlardan tarihi eserlerin ilgili kuruluşlarca satın alınması için kaynak aktarımının zorunlu olduğunu belirtiyorlar.

Tarihi eser kaçakçılığının önlenmesi için bir diğer yol ise, bunlarla mücadele eden kurumlardaki personele ödenen ikramiyenin artırılması ve zamanında ödenmesi. Emniyet yetkilileri, ikramiyelerin artmasının personeli de teşvik edeceğini kaydettiler.